

การสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมและปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

CULTURAL IMAGE COMMUNICATION AND PARTICIPATION FACTORS TO PROMOTE THACHALOM COMMUNITY TOURISM OF THE SAMUTSAKHON PROVINCE

พัชรินทร์ เมธวัชรกุล. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Patcharin Metwattarakul. College of Communication Arts, Rangsit University.

Sorapong Wongtheerathorn. College of Communication Arts, Rangsit University.

Email : beaupatcharin24@gmail.com

Received: 28 February 2023 ; Revised: 28 February 2023 ; Accepted: 7 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการสื่อสารภาพลักษณ์ ผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 คน และตัวแทนหน่วยราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ มีจำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่าการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร คือ การนำเสนอภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนท่าฉลอม 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ภาพลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม 2) ภาพลักษณ์ด้านศิลปกรรม 3) ภาพลักษณ์ด้านศาสนา 4) ภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรมและประเพณี 5) ภาพลักษณ์วิถีชีวิตชุมชน ผ่านการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word – of – mouth) ของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน และสื่อมวลชนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ ส่วนปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องของชุมชนท่าฉลอม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมและการสร้างเป้าหมายของชุมชน 2) การกำหนดนโยบายร่วมกันของกลุ่มผู้นำและคนในชุมชน 3) ระบบการจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การสื่อสารภาพลักษณ์, ปัจจัยการมีส่วนร่วม, การส่งเสริมการท่องเที่ยว

Abstract

The research aimed to investigate the cultural image communication and the participation factors to promote the sustainably community-based tourism at Thachalom Community Tourism of the Samutsakhon Province and to explore the approaches for communicating image and public participation process of the community in collaboration with other organizations. The methodology of this research specifies the interviewers who are related and related to image communication. Those who have contributed to the development of tourism in Thachalom community. There are 3 groups of interviewers, Community representative 1 person, People's Representative 2 persons and Government agency representative 2 people, A total of 5 people were interviewed.

The result revealed that the cultural image communication and participation factors to promote Thachalom Community Tourism of the Samutsakhon province of five identities of the community including architecture, art, religion, culture and tradition, and local living through word of mouth spread by people in the community and a variety of communication channels. Factors of tourism promotion included public participation and the establishment of community's goals, the determination of policy by community leaders together with community members, and systematic tourism management.

Keywords : Image Communication, Public Participation, Tourism Promotion

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ สามารถทำรายได้ต่อปีได้อย่างมหาศาล เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น และรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวนั้นยังทำให้เกิดผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่าขึ้นเป็นเท่าตัว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้และการหมุนเวียนไปสู่ภูมิภาคได้ เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มนุษยชาติต้องการที่สุดและมนุษย์ทุกคนจะส่งเสริมสนับสนุน ช่วยให้มีมนุษย์มีทัศนคติที่กว้างไกล สามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่คนทุกระดับสามารถมีประสบการณ์ร่วมกันได้ เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งระหว่างคนในชาติและนานาชาติ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก

จังหวัดสมุทรสาครได้พัฒนาเมืองวิสาหกิจเพื่อสังคม และได้เริ่มจัดตั้งบ้านท่าฉลอม ศูนย์การท่องเที่ยวและกิจกรรมชุมชนในปี 2560 ซึ่งเป็นโครงการนำร่องในการส่งเสริมการพัฒนาเมืองผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและได้มีการประชุมกับชุมชนท่าฉลอมหลายครั้งเพื่อระดมความคิดเห็นหนึ่งในสิ่งที่ชุมชนอยากให้มีคือ สตรีทอาร์ต เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 อาสาสมัครในชุมชนจึงช่วยกันวาดสตรีทอาร์ตรูปแรกของท่าฉลอมที่ผนังทางเดินเข้าออกท่าเรือ ท่าฉลอม มหาชัย โดยวาดเป็นรูปสามล้อ จึงได้เกิดสตรีทอาร์ตรูปแบบแรกขึ้นที่ท่าฉลอม ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 สมุทรสาครพัฒนาเมือง วิสาหกิจเพื่อสังคม ได้ประสานความร่วมมือกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และหน่วยงานราชการ เอกชน จัดโครงการค่ายอาสาพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมมาลงที่พื้นที่ ชุมชนท่าฉลอม โดยมีนิสิตอาสา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากภาควิชาสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และนวัตกรรมการอาคาร ลงพื้นที่ศึกษาวิถีชุมชนท่าฉลอม และสร้างสรรค์งานศิลปะสตรีทอาร์ตเพื่อชุมชนท่าฉลอม และในโครงการที่กล่าวมานั้น นิสิตอาสาได้พบปะกับชุมชนท่าฉลอม และสำรวจพื้นที่ก่อนที่จะออกแบบ นำเสนอแบบร่างแก่ชุมชนให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแบบ และลงมือวาดภาพสตรีทอาร์ตร่วมกับนักเรียนโรงเรียนเทศบาล วัดแหลมสุวรรณาราม คือ วาดภาพที่ผนังกำแพงข้างสถานีรถไฟบ้านแหลม และวาดที่ผนังบริเวณตลาดอาหารทะเลแห้ง

กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ชุมชนท่าฉลอมและสืบเนื่องจากชุมชนท่าฉลอมเป็นชุมชนชาวประมง “ท่าฉลอม” บริเวณบ้านแหลมริมแม่น้ำท่าจีนต่อเนื่องกับบริเวณรอบสถานีรถไฟบ้านแหลม โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองมีการวางผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะท่าฉลอมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ตามยุทธศาสตร์ชาติ มีการวางแผนการจัดการแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้สโลแกน “ท่องเที่ยวเก้ไก่มหาชัยคลาสสิก ท่องเที่ยวชิลชิค ท่าฉลอมวินเทจ” โดยโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอมเป็นการวางผังแม่บทของกรมโยธาธิการและผังเมือง แสดงแนวคิดการเชื่อมโยงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ตลาดมหาชัย - ชุมชนท่าฉลอม โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อเตรียมความพร้อมพื้นที่บริเวณตลาดมหาชัยและท่าฉลอม ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยรถไฟจากสถานีวงเวียนใหญ่-มหาชัย (อายุครบ 118 ปี ในปี พ.ศ. 2562) (2) ให้จังหวัดสมุทรสาคร มีแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว เชื่อมโยงพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำท่าจีน เป็นกรอบการดำเนินงานทุกภาคส่วนให้สอดคล้องกัน และ (3) กระตุ้นเศรษฐกิจ รายได้ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในลักษณะสมดุล 3 มิติ (เศรษฐกิจ-สังคม-กายภาพ) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนบริเวณตลาดมหาชัย และชุมชนท่าฉลอม มีความพร้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยรถไฟสถานีมหาชัย และสถานีบ้านแหลม-ท่าฉลอม จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอมจะเน้นการสื่อสารความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเชื่อมโยงกับโครงการวางผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะตลาดมหาชัย เชื่อมกับผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนท่าฉลอมของกรมโยธาธิการและผังเมือง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมและปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงแนวทางการสื่อสารภาพลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับชุมชน หรือท้องถิ่น รวมถึงการทำให้เกิดความเข้าใจปัจจัยของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรม และปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ระบบจัดการข้อมูลของชุมชนท่าฉลอม ประกอบด้วย ขอบเขตด้านประชากร พื้นที่การวิจัย ข้อมูลที่ศึกษา วิธีการนำเสนอข้อมูล วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้แทน เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ รวมถึงช่องทางจากสื่อต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2564 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 ท่าน และตัวแทนหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จำนวน 2 ท่าน รวมผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ 5 คน โดยระยะเวลาที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาการวิจัย ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2565

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์เอกสารประกอบการนำเสนอผลการวิจัย และเครื่องมือสำคัญในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่ช่วยในการวิจัย ประกอบด้วย อุปกรณ์สำหรับบันทึกข้อมูล เช่น โทรศัพท์ในการบันทึกเสียง เครื่องเขียน Note Book สำหรับบันทึกข้อมูล และแฟ้มสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตั้งคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีแนวทางในการสัมภาษณ์เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการค้นคว้าจากตำราวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเน้นความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและใช้คำถามที่มาตรฐาน เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์จะสามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ตั้งไว้เพิ่มเติมและยืดหยุ่นได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการเตรียมตัวของผู้วิจัยเป็นการเตรียมความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการสร้างแนวคำถามได้ครอบคลุมการสังเกตและการจดบันทึกตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษา การสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมและปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ได้ว่า เกิดจากการมีผู้นำที่แข็งแกร่ง และยังเป็นเจ้าของบ้านท่าฉลอมโดยตรง ทำให้เกิดการสื่อสารภาพลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง และการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูพัฒนา และอนุรักษ์เมืองเก่าไว้ได้ความร่วมมือของนักศึกษา กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ที่เข้ามาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปกรรมเก่าแก่ของชุมชน รวมถึงหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ก็ยังเห็นแนวทางการพัฒนาของชุมชนเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือการทำสื่อ ป้าย การเรียนรู้ต่าง ๆ จนเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และผู้คนที่ย้ายอยู่ในชุมชนเองก็เริ่มมองเห็นคุณค่าของชุมชนมากขึ้น มีการให้ความสนใจที่อยากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไว้และพร้อมที่จะเผยแพร่วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นชุมชนท่าฉลอมออกสู่ภายนอกและการมีส่วนร่วมยังมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูมากขึ้น กระบวนการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ได้สร้างระบบการมีส่วนร่วมที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว โดยชุมชนได้มีการสื่อสารให้ช่วยกันสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนเอง เพื่อที่จะได้เป็นหนึ่งเดียวกันในการสื่อสารความเป็นชุมชนออกไปสู่ภายนอก หากคนในชุมชนยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และสามารถเล่าถึงคุณค่า หรือของที่ดีออกมาจากตัวของผู้ที่อาศัยได้จริง ๆ การประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารก็จะเกิดขึ้นเอง โดยที่ชุมชนเป็นคนเริ่ม ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดจากการถูกบ่มเพาะให้มีความรู้สึกและเห็นคุณค่าของชุมชนที่อยู่อาศัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอมได้ โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนมาเป็นที่ตั้ง และสุดท้ายผู้นำชุมชนต้องทำให้ทุกคนในชุมชนเกิดความเชื่อถือ ไว้วางใจ และมองเห็นสิ่งที่มีคุณค่าอยู่ภายในชุมชน มองเห็นการพัฒนาที่ทำให้ชุมชนดีขึ้น และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วย การมีส่วนร่วมในการเป็นกระบอกเสียงให้ข้อมูลแก่ชุมชน การสร้างกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกถึงความรักในที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง

จากรูปแสดงแผนที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาครในปัจจุบันสำหรับแผนที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอมนี้จะมีเนื้อหาภายในประกอบด้วยการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว บ้านและโรงเรียนเก่า และร้านอาหารภายในท่าฉลอม จะทำให้เฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สถานศึกษาภายในท่าฉลอม หรือนักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจจริง ๆ ก็สามารถติดต่อขอรับคู่มือดังกล่าวได้ที่ “บ้านท่าฉลอม” ถนนถวาย ก่อนถึงสถานีรถไฟบ้านแหลม เปิดทำการทุกวันยกเว้นวันพุธ ตั้งแต่เวลา 9.00 - 17.30 น.

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาครจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เอกสารประกอบการนำเสนอผลการวิจัย ผลที่ได้จากการศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

(1) ภาพลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าชุมชนมีความน่าสนใจทางด้านสถาปัตยกรรมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรมภาพวาดบนฝาผนัง ฝาต่อ กำแพงบ้านเรือน และในปัจจุบันยังมีโบสถ์เก่าแก่ที่สร้างด้วยไม้เหลือไม่กี่หลังในประเทศไทย มีข้อฟ้ายังเป็นรูปมังกรต่อเชื่อมกับชายหลังคาที่เป็นพญานาค และอีกทั้งยังมีศิลปะที่น่าสนใจอีกหลายอย่าง สิ่งเหล่านี้ผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมได้ในชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

(2) ภาพลักษณ์ด้านศิลปกรรมโดยภาพลักษณ์ส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาพที่สะท้อนถึงการบอกเล่าเรื่องราวและวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะภาพเรือประมง สถานีรถไฟ สามล้อ มังกร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนและเมืองเก่า และภาพเหล่านี้คงอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทย-จีน วิถีประมง ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้เพิ่มเสน่ห์ของชุมชนท่าฉลอมให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

(3) ภาพลักษณ์ด้านศาสนา ชุมชนท่าฉลอมได้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านศาสนาซึ่งวัดจะมีอุโบสถหลังแรกประดิษฐานหลวงพ่อบุญดินแดง พระประธานภายในโบสถ์เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ เป็นความเชื่อของคนในชุมชนนั้นสำหรับการกราบไหว้ ขอพรให้คนในชุมชนได้ทำเป็นกิจกรรมของชุมชนแต่ละเทศกาล

(4) ชุมชนมีประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีการแห่เจ้าพ่อหลักเมืองจัดขึ้นในวันที่ 13 เมษายน ของทุก ๆ ปี จะมีการอัญเชิญเจ้าพ่อหลักเมืองลงมาจาก ศาลที่ประทับเพื่อแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ และประเพณีทำบุญกลางบ้านเป็นงานบุญที่แปลกออกไปจากการทำบุญอื่น ๆ โดยนำความเชื่อถือผีแบบโบราณมาผสมกับพิธีทางพุทธศาสนา

(5) ภาพลักษณ์วิถีชีวิตชุมชน ถูกจดจำจากการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นจุดกำเนิดแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่เป็นคนเฒ่าคนแก่ ที่อาศัยอยู่กันมายาวนาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นบ้านพักอาศัยมากกว่าร้านค้า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลักการเที่ยวท่าฉลอมในรูปแบบชิมชั้บความเป็นท้องถิ่น จะต้องนั่งสามล้อถีบโบราณชมเมืองเท่านั้น

ดังนั้น การสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรม และปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร นอกจากจะนำเสนอภาพลักษณ์ที่มีความโดดเด่นในแต่ละด้านแล้ว ยังมีการสื่อสารออกไปในด้านของศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งในปัจจุบันยังมีการสืบทอดกันอยู่ โดยหลายหน่วยงานของจังหวัดได้พยายามเชื่อมโยงให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยการนำเอาวิถีชีวิตชุมชนท่าฉลอมเป็นจุดศูนย์กลางในการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้คนภายนอกได้มองเห็นถึงคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท่าฉลอมมากขึ้น และเกิดการมีส่วนร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันย์ชนก ช่างเรือ (2561) อธิบายว่า การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม มีกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารหลักโดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐร่วมด้วยในสถานการณ์ที่ชุมชนต้องการความน่าเชื่อถือคือด้านวิชาการ ถ่ายทอดเนื้อหาสาระในประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาทรัพยากรของชุมชน ใช้สื่อบุคคลโดยเน้นช่องทางการประชุมประชาคมเป็นช่องทางหลัก

2. การใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร การสื่อสารภาพลักษณ์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม ยังคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงไว้ซึ่งความเก่าแก่ดั้งเดิม มีวิถีชีวิตที่ดี มีศิลปกรรมที่น่าสนใจ จากการวิจัยพบว่า ชุมชนท่าฉลอมมีสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหลากหลายนอกเหนือจากการนำเสนอคุณค่าของสิ่งที่อยู่ในชุมชนแล้วยังมีการสื่อสารเล่าเรื่องราววิถีชีวิตและวัฒนธรรมผ่านการทำข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชนอีกด้วยเพื่อส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และผู้วิจัยแบ่งการสื่อออกเป็น 4 สื่อด้วยกัน คือ (1) สื่อบุคคล (2) สื่อกิจกรรม (3) สื่อมวลชน และ (4) สื่อใหม่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารที่หลากหลายทางเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งการสื่อสารในหลากหลายช่องทางนี้ส่งผลให้เกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการอยากมา อยากมา อยากเห็น และมาท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนและการที่จะทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวนี้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยการสื่อสารหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองต่อการเปิดรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สุขประเสริฐ (2563)

ได้อธิบายการสื่อสารภาพลักษณ์เอาไว้ว่า การสื่อสารภาพลักษณ์เป็นกระบวนการทางความคิด ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อและความประทับใจที่เกิดจากการรวบรวมความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกันของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้เกิดการรับรู้และมีสิ่งที่เกิดขึ้นในใจสิ่งนั้นเชื่อมโยงและสร้างความจดจำ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งลบเลือนไม่ได้ และภาพลักษณ์เหล่านั้นก็จะอาจจะมีทั้งด้านที่ดีและไม่ดี

ส่วนการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยปัจจัยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยสรุปไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างเป้าหมาย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมกันในการทำงานของคนในชุมชน หรือหน่วยงานภายนอก ชุมชนเองยังมีจุดที่ขัดแย้งกับหน่วยงานอยู่บ้าง แต่ภาพรวมแล้วชุมชนแสดงให้เห็นความชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชุมชน ถึงแม้จะมีจุดที่ขัดแย้งกันบ้างแต่ชุมชนก็ยังสามารถร่วมกันตัดสินใจในบางเรื่องได้อย่างสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำให้คนในชุมชนสามารถร่วมกันสื่อสารและถ่ายทอดภาพลักษณ์ของชุมชนและพร้อมฟื้นฟู พัฒนา อนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชนดั้งเดิมผ่านการเล่าเรื่องราวเป็นภาพวาดดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. การกำหนดนโยบายร่วมกันของกลุ่มผู้นำและคนในชุมชน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการหาภาพรวมทั้งหมดจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า นอกจากกลุ่มผู้นำชุมชน คนในชุมชนแล้ว ก็ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแบบแผนในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป ซึ่งหน่วยงานนั้นคือ กรมโยธาธิการและผังเมือง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้สามารถสื่อสารคุณค่าที่แท้จริงของชุมชนออกมาได้ แต่หัวใจสำคัญของการเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนคือผู้นำชุมชนและคนในชุมชนต้องมีแนวคิดในการนำพาชุมชนไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริง

3. ระบบการจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนท่าฉลอม มีจุดแข็ง คือ ความเป็นอัตลักษณ์ของทรัพยากรภายในชุมชนการค้าขายที่มีจุดยืนของผู้นำชุมชนที่ไม่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มีความเข้าใจและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูล ข่าวสาร บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนและจุดอ่อนของชุมชน คือ กลุ่มผู้คนบางกลุ่มที่ไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชน โดยมองเรื่องผลประโยชน์เป็นเรื่องการค้าขายมากกว่าความเป็นอยู่และส่วนรวม การเปิดร้านอาหาร สถานบันเทิง ที่ไม่ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน ร้านอาหารที่เปิดในช่วงเวลากลางคืน มีดนตรีสด ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องของการส่งเสียงดัง การสัญจรของผู้คน และการทะเลาะวิวาท ทำให้ชุมชนรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย และความไม่เหมาะสมโดยภาพรวมแล้วการสื่อสารภาพลักษณ์ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนท่าฉลอม ประสบผลสำเร็จจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการแสดงออกถึงคุณค่าที่มีอยู่ของชุมชนท่าฉลอม โดยทุกฝ่ายยอมรับเงื่อนไขของชุมชนและร่วมกันสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้น การที่จะพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนท่าฉลอมนั้น ชุมชนต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาทและตัดสินใจ เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย รวมถึงหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่าฉลอมด้วย การเปิดรับฟังความคิดเห็นชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการร่วมกันพัฒนาสร้างระบบการจัดการชุมชนที่เข้มแข็งและดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความรู้ลึกถึงการเที่ยวที่ได้สัมผัสวิถีชุมชน รู้สึกได้ถึงความคลาสสิกด้วยเรื่องราวที่รับรู้มาว่า ท่าฉลอมไม่ได้มีดีแค่สิ่งที่เราศึกษาทางสื่อต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นชุมชนที่เป็นเมืองเก่าและมีคุณค่าในประวัติศาสตร์ ที่อยากให้ทุกคนได้มาสัมผัสจริง ๆ
2. จากการศึกษางานวิจัยควรมีการศึกษาลักษณะการสื่อสารภาพลักษณ์ในมุมมองของนักท่องเที่ยวที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนารูปแบบช่องทางการสื่อสารที่กว้างขึ้น
3. การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะแนวทางการสื่อสารภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมและปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท่าฉลอมเท่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาสถานที่อื่น ๆ ที่เป็นชุมชนใกล้เคียง หรือที่เชื่อมต่อกับชุมชนท่าฉลอม ซึ่งชุมชนท่าฉลอม เป็นหนึ่งใน 6 ชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเปรียบเทียบและหาจุดเชื่อมโยงแนวทางการสื่อสารการมีส่วนร่วมให้มีความสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ธัญญ์ชนก ช่างเรือ (2561). *การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : ชุมชนท่าพรุ - อ่าวท่าเลน จังหวัดกระบี่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหบัณฑิต , สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].
- ประชาชาติธุรกิจ. (2561). *ททท.ติดสปีด “เมืองรอง” ดัน “รายได้” โตกระจายทั่วประเทศ. ประชาชาติธุรกิจ*. <https://www.prachachat.net/tourism/news-263966>
- อภิษฐา สุขประเสริฐ. (2563). *การสื่อสารภาพลักษณ์และการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต].